

Produkce zpráv v hromadných sdělovacích prostředcích

Masmédia, masová komunikace, interpersonální komunikace, zpráva, informace, vědění, objektivita, žurnalistika, zpravodajství, publicistika, fakta

Hlavní didaktické cíle hodiny

- Žák se orientuje v masmédiích: dovede definovat jejich základní rysy, funkce, cíle, vyjmenovat jejich druhy (Dílčí didaktické cíle, které k tomuto didaktickému cíli vedou, např. 5. a, 3. b, c, viz níže).
- Žák se pokouší udržovat si odstup od zpráv a informací, které mu přinášejí různorodé zdroje. (Dílčí didaktické cíle, které k tomuto didaktickému cíli vedou, např. 6. d, g, 7. b, viz níže).
- Žák dokáže analyzovat obsah zpravodajství. Obeznámil se s různými typy zpráv, které se objevují v masmédiích a dovede je aktivně rozlišovat (Dílčí didaktické cíle, které k tomuto didaktickému cíli vedou, např. 4. c, 6. a, b, c, viz níže).
- Žák ovládá terminologii, která se k masmédiím váže. (Dílčí didaktické cíle, které k tomuto didaktickému cíli vedou, např. 2. b, 3. a, 5. a, b, viz níže).

Struktura hodiny

- [8 minut] První část: metoda (výklad – úvodní slovo a individuální aktivita)**
  - První dílčí didaktický cíl: Žák dokáže pracovat samostatně
  - Druhý dílčí didaktický cíl: Žák se dokáže koncentrovat na jeden konkrétní úkol
  - Třetí dílčí didaktický cíl: Žák rozliší kvalitativní stránku jednotlivých informací z hlediska jejich původu.
  - Čtvrtý dílčí didaktický cíl: Žák dovede rozpoznat a pojmenovat různé zdroje informací.
  - Pátý dílčí didaktický cíl: Žák vlastními slovy dokáže zdůvodnit, proč jsou některé zdroje informací spolehlivější než jiné.
- [8 minut] Druhá část: metoda (výklad + seriálová ukázka + individuální práce)**
  - První dílčí didaktický cíl: Žák rozumí pojmu informace, dovede ho vysvětlit a uvést příklad.
  - Druhý dílčí didaktický cíl: Žák dovede rozlišovat mezi pojmem informace a věděním.
- [6 minut] Třetí část: metoda (pokračování výkladu)**
  - První dílčí didaktický cíl: Žák vysvětlí pojem informace v mediálním kontextu
  - Druhý dílčí didaktický cíl: Žák porozumí mechanismu přenosu zpráv
- [11 minut] Čtvrtá část: metoda (skupinová práce)**
  - První dílčí didaktický cíl: Žák dovede kooperovat s ostatními členy týmu za účelem splnění úkolu skupinou
  - Druhý dílčí didaktický cíl: Žák je schopný výsledky své práce představit kolektivu a obhájit je.
  - Třetí dílčí didaktický cíl: Žák se částečně obeznámí s principy tvorby zpravodajského obsahu
  - Čtvrtý dílčí didaktický cíl: Žák dovede propojit teoretický výklad s praktickou aplikací.
  - Pátý dílčí didaktický cíl: Žák si prostřednictvím propojení teoretického výkladu a praktického zapojení poznatků látku efektivněji vstřípí
- [7 minut] Pátá část: metoda (pokračování výkladu + brainstorming)**
  - První dílčí didaktický cíl: Žák dovede vysvětlit související terminologii a sám používat běžně známé termíny ve správném významu jako například: žurnalistika, masmédia, fakta, kontext apod.
  - Druhý dílčí didaktický cíl: Žák rozumí pojmům subjektivní/objektivní a dokáže odstupňovat objektivitu různých zdrojů informací
- [5 minut] Šestá část: metoda (krátká práce s textem, závěrečný výklad)** Žáci na hodině odevzdali přípravu, která se vztahovala k sedmistránkovému textu. Jejich úkolem bylo si daný text přečíst, podtrhat důležité pasáže a uvést vlastní příklady. Text má název Hodnota zprávy (s. 118-124) a pochází z knihy *Základy masové komunikace* od Michaela Kunczika, Praha: Karolinum 1995, viz příloha.
  - První dílčí didaktický cíl: Žák dovede analyzovat text a shrnout jeho nejdůležitější pasáže
  - Druhý dílčí didaktický cíl: Žák propojí obsah textu s praxí prostřednictvím příkladů, které na uvedených místech k textu přiřadil.
  - Třetí dílčí didaktický cíl: Žák rozliší různé druhy zpráv a určí, který typ zprávy se v masmédiích objevuje nejčastěji.
  - Čtvrtý dílčí didaktický cíl: Žák je schopný vysvětlit vlastními slovy, proč se některým tématům nevěnuje tolik pozornosti jako tématům jiným a jaký je pro to důvod
  - Pátý dílčí didaktický cíl: Žák se dovede samostatně připravovat na hodinu a pracovat s textem
  - Šestý dílčí didaktický cíl: Žák dovede rozlišovat mezi zdroji informací, jakými jsou například zpravodajství, publicistika, sociální sítě, blogy, internetové encyklopedie a uvést jejich specifika

- g. Sedmý dílčí didaktický cíl: Žák rozliší různé druhy zpráv a určí, který typ zprávy se v masmédiích objevuje nejčastěji. Žák je schopný vysvětlit vlastními slovy, proč se některým tématům nevěnuje tolik pozornosti jako tématům jiným a jaký je pro to důvod

1. První část

Úvodní slovo a první aktivita podporující koncentraci žáků

Tematickým okruhem dnešní hodiny bude jedno z odvětví žurnalistiky, kterým je zpravodajství. Téma naší hodiny konkrétně zní: Produkce zpráv v hromadných sdělovacích prostředcích. Díky tomuto tématu se podíváme blíže na roli masmédií při produkci zpráv, podíváme se na roli a účel zpráv, stejně jako na typické charakteristiky zprávy.

Na naší dnešní hodinu jste si měli prostudovat text z knihy *Základy masové komunikace*. Na základě textu jste měli zpracovat přípravu, kterou jste měli dnes odevzdat. Nyní si ji od Vás tedy vyberu a do příští hodiny oznámkuji.

Během naší dnešní hodiny budeme hodně pracovat se slovy. Přiblížíme si některé méně známé termíny, ale pokusíme si vysvětlit i další běžně užívaná slova, jejichž význam nám může často unikat. Jedním z poslání našeho předmětu je dívat se pod povrch věcí. V našem případě budou těmito věcmi často slova, která nám můžou přijít obyčejná, banální, častokrát opakovaná. Často jsou to slova, nad kterými se ani nepozastavíme. Navzdory tomu, že je používáme, se nám ovšem mohou obtížně popisovat a vysvětlovat. Právě slova a jejich správné významy jsou branou k poznání. Pokud chceme nějakou skutečnost poznat a pochopit, musíme se právě podívat pod povrch toho, co se běžně míní. I díky tomu se můžeme dostat k pochopení něčeho mnohem komplikovanějšího, na co v běžné debatě nad pivem nepřijdeme. Správně vysvětlit běžně užívané slovo je často daleko těžší, než se zdá.

Nyní si představíme nejdůležitější cíle naší hodiny: Na konci naší hodiny, a také po prostudování poznámek a materiálů, které Vám zašlu, byste si měli kladně odpovědět na následující věty:

- Rozumím termínům, jako jsou: masmédiá, žurnalistika, zpráva a komunikace. V souvislosti s nimi dokážu vysvětlit termíny jako jsou fakta, informace, vědění, objektivita či kontext. Všechna tato slova dokážu objasnit, uvést navzájem do souvislostí, stejně jako vymyslet příklady na důkaz jejich porozumění.
- Dále dokážu určit hlavní rysy zpráv produkovaných masmédií.
- Nakonec dovedu popsat rozdíl v povaze informací produkovaných různými zdroji (především masmédií a na druhé straně sociálními sítěmi).

Následuje individuální práce

Správně vymezit a užívat běžně známá slova je často daleko těžší, než se zdá. Prvním slovem, na které se dnes detailněji podíváme, bude informace. V souvislosti s informacemi budete mít nyní za úkol tři věci:

1. Nejprve se zkuste zamyslet nad tím, co chápete pod pojmem informace a zapište si to.
2. Poté si napište odkud informace můžeme přijímat, jaké jsou tedy jejich zdroje. Zkuste jich vymyslet co nejvíce.
3. Na závěr tyto zdroje očísľujte podle toho, jak jsou pro vás věrohodné. Jedničku (jako ve škole), dostane nejlepší – nejspolehlivější zdroj, nejvyšší číslo naopak dostane nejhorší = nejméně věrohodný zdroj.

Za dvě minuty si Vaše výsledky představíme.

Následovat bude prezentace a zdůvodnění vybraných výsledků. Během této doby budu klást žákům ještě další doplňující otázky, např. Který zdroj informací je pro Vás nejcennější? Jaké typy informací nejčastěji vyhledáváte? Sledujete nějaké zpravodajství – tzn. čerpáte odněkud informace o tom, co se děje ve světě? Cílem je kromě koncentrace žáků rovněž to, aby se i učitel seznámil s výchozími představami a pojetími žáků o daném tématu. Učitel tím zároveň může předejít určitému překvapení u sebe samého – tedy, že vystavěl hodinu na určitých předpokladech, které se ale nepotvrdily, např. že žák nesleduje žádné zpravodajství, nezajímá se o dění ve světě apod.

2. Druhá část

Výklad

Nejprve se blíže podíváme na charakteristiku pojmu informace: pochází z latinského *informatio*, tedy představa nebo obrys. Informace může mít různé významy. Záleží, z jakého pohledu, nebo z jaké vědní oblasti se na ni díváme. Obecně můžeme chápat informaci jako prvek (částičku) vědění. Mít informaci tedy neznámá to samé jako něco vědět. Mít v ruce telefon a wifi, a být schopný vyhledat si informace o válce na Ukrajině nebo nějaké konspirační teorii, neznámá to samé, jako rozumět například příčinám vzniku, mechanismu průběhu, či důsledkům, v kontextu tedy sociokulturním a historickým souvislostem, dané problematiky.

Vědění znamená, že si dovedeme odpovědět otázku, co existuje a také proč to existuje. Informaci může naopak jednoduše vyhledat na síti. Internet může v člověku navodit dojem, že veškeré vědění je na dosah a stačí pouze vědět, kde si ho lze přečíst. To je však mylná představa. Vědění se vždy musí opírat o kontext. Pokud neumím dát informace do souvislosti, nerozumím, nechápu.

Internet je revolučním prostředníkem poznání, usnadňuje přístup k vědění, zvláště k faktům (to co je objektivně dáno, reálně existující stav věcí, skutečnost). Na internetu zpravidla hledáme/nalézáme jen jednotlivé, kusé informace. Pokud chcí ale něco vědět, něčemu rozumět, nemůžu spoléhat jen na to, že to zvládnu za několik vteřin/minut. Pokud potřebujeme najít datum, kdy se narodil nějaký spisovatel či vědec, většinou uspějeme. Pokud však potřebujeme porozumět nějakému problému či dějinnému období, nějaké události, potřebujeme souvislosti, významy a pochopení – a to vyžaduje čas a kvalitní zdroje. Dnes se zlehčuje hodnota znalostí zasazených do kontextu. Kdo si však nechá utéct souvislosti, přestane chápat, rozumět.

Abychom si dobře rozuměli ohledně toho, co to znamená mít nějaké informace a co znamená vědět, pustíme si krátkou ukázkou ze seriálu *Přátelé [Příloha 1]*. Nejprve si nastíníme děj. Hlavní postavou zde bude Joey, povoláním příležitostný herec. U Joeyho jednou zazvoní obchodník s encyklopediemi a bude se je snažit Joeymu prodat. Joey není prototypem chytrého člověka, spíše svými znalostmi za svými přáteli zaostává. My budeme nyní mapovat Joeyho snahu získat znalosti a být plnohodnotnějším členem skupiny přátel a jejich debat.

Epizoda ze seriálu Přátelé: série 4, epizoda 03; nejprve pustím začátek seriálu se znělkou a úvodní scénou, protože vím, že studenti tento seriál většinou neznají a nesledují; dále pustím pasáže viz minuta 4:23-5:30, 12:45-13:29, 15:48-17:09, 19:38-20:33; po shlédnutí ukázek bude následovat debata, která bude mapovat to, co hlavní postava, Joey, vlastně věděl a shrnu na ní předchozí výklad).

Jaká je tedy Joeyho situace kolem vědění? Co Joey ví? Jak nabývá znalostí? Jak s nimi zachází?

Zde poskytnu prostor studentům pro jejich odpovědi

Jaká je tedy Joeyho situace kolem vědění? Joey nabyl jednotlivých kusých informací, které však není schopen začlenit do celku toho, co již ví. Jeho vědění není příliš obsáhlé. Jednotlivé znalosti nedokáže ani aplikovat, nedokáže je použít k analýze jiných poznatků, nedokáže je vztáhnout na jiná témata, propojit s poznatky ostatních přátel v komunikaci. Jeho manévrovací prostor je omezen jím samým. Narychlo se něco naučit zpravidla nefunguje ani ve škole, u zkoušky ani v běžném životě venku :)

Nyní vztáhneme Joeyho situaci na mediální prostor. Podíváme se, v jaké situaci se ocitáme, když jako divák/čtenář/posлуhač přijímáme nějakou informaci prostřednictvím média. Nyní pro nás nebudou zdrojem informací encyklopedie, ale zpravodajství (ať už si představíte internetové, televizní nebo tisk). Bude nás zajímat, co se s informacemi na cestě k nám děje.

3. Třetí část

Pokračování výkladu

V našem dnešním mediálním kontextu (tedy souvislosti) budeme chápat informaci jako prvek (částičku) vědění, která tvoří obsah sdělení či zprávy. Zprávě totiž můžeme rozumět nejen jako komplexní, souhrnné informaci (kdy termíny zpráva a informace splývají), ale zprávě lze také rozumět jako nositeli informací. Podobně jako kdyby zpráva byla balík a informace obsah (vnitřek) balíku. Tyto balíky zpráv naplněné jednotlivými informacemi si poté lidé předávají mezi sebou, například během hovoru. Podobně jako balíky také zprávy a informace putují od jednoho člověka k jinému nebo kolují v nějaké skupince lidí.

Obecně tedy putují od zdroje k příjemci. Toto putování zprávy může ovšem její podobu měnit. Balík zprávy se může na cestě různými způsoby poškodit (což asi znáte) může se poškodit obal i obsah zásilky. Podobně je to i se zprávami. Máme sice jednotlivé informace o tom, co se stalo, kdy k tomu došlo a kde se to událo. Každý člověk, který informaci sděluje jinému člověku takovýmito informacím může dát jiný obal (tedy kontext), každý se v hovoru soustředí na něco jiného, co ho na informaci zajímá a co informace znamená pro něho samotného. Každý člověk něco trochu jiného vyzdvihne, něco upozadí, a původní zpráva vypadá nakonec může vypadat úplně jinak. Jako kdybychom někdy hráli tichou poštou. Během přenosu zprávy dochází k tomu, že ji konkrétní subjekt (tedy člověk) převypráví svým způsobem, až se původní zpráva vůbec nemusí podobat té, která prošla několika převyprávěními. Tuto situaci běžně známe z drbů a pomluv, kdy si každý přidá své.

K „převyprávění“ nějaké informace či zprávy, které jsem právě popsala dochází během procesu, který se nazývá komunikace. Na tu se ale podíváme v některé z příštích hodin

Co konkrétně se nám ale média snaží vlastně sdělit? Kdo rozhoduje o tom, co se bude psát, vysílat? Proč se některá témata v médiích opakují a jiná se objevují sporadicky nebo sezónně (např. téma sucha).

Na tyto i jiné otázky si pokusíme odpovědět praktickou ukázkou.

4. Čtvrtá část

Aktivita ve skupinkách po čtyřech (bud' rozdělím žáky po lavicích nebo náhodně, za pomoci nějaké aplikace)

Nyní si budeme simulovat práci v redakci. Utvoříme nyní týmy po čtyřech, protože se z Vás stane redakční tým. Zvolte si zda budete internetový zdroj, nebo tisk či televizní vysílání a najděte příklad takového média z praxe, který se Vám nejvíce podobá (například novinky.cz, aktuálně.cz, Lidové noviny, Mladá fronta, ČT 1, TV Nova atd.). Vaším úkolem je vybrat si podle instrukcí, které Vám hned povím téma, které se může objevit ve zpravodajství – na titulní stránce novin nebo jako zpráva v internetovém zpravodajství. Každý zvlášť tedy vymyslíte téma zprávy a název zprávy, která se objeví v titulku. Téma i titulky zprávy si zapíšete. Nyní pojdte na společnou poradu a přesvědčte své kolegy-redaktory, že Vaši zprávu je potřeba do novin/vysílání zařadit. Jaké téma zprávy a název vyberete, jak budete argumentovat?

Role: Všichni členové týmu budou redaktoři, kteří tvoří obsah zpravodajství. Každý člen potřebuje zveřejnit jednu zprávu, nejprve ji však musí před ostatními obhájit. Nyní si každý zvolte číslo od jedné do čtyř – kdo bude jednička, dvojka, trojka, čtyřka?

1. První redaktor vybere do svého zpravodajského kanálu hlavní téma, které si myslí, že je důležité a chce, aby se s ním občané seznámili. Tato zpráva bude hlavní a bude vidět první.
2. Druhý redaktor vybere téma, které si myslí, že v tuto chvíli čtenáře/diváka nejvíce zajímá, je aktuální, je poutavé, lidé ho chtějí číst, zajímá je. Nejde ani tak o důležitost tématu, ale aby bylo přitažlivé a čtenáři se o něm chtěli více dozvědět. Může být i negativní.
3. Třetí redaktor vybere téma pro rubriku zajímavostí a zábavy – nějaké lehčí, zábavnější téma, které se bude lidem líbit a odvede pozornost od závažnějších, nepříjemných nebo smutných zpráv.
4. Čtvrtý redaktor vybere kontroverzní téma, které NENÍ populární ani oblíbené (například u některé skupiny obyvatel), téma nemusí být ani aktuální, přesto je potřeba ho lidem připomínat, myslí si redaktor.

Před zahájením aktivity se zeptám, jestli všichni rozumí svým rolím a svým úkolům. Skupiny budu následně sledovat, případně je obcházet, pokud uvidím rozpaky.

Výsledky aktivity a následné diskuse: poprosím, studenty, aby mi svá témata představili a obhájili. Z každé skupiny vyberu modelové téma a titulky a společně se studenty zhodnotíme jejich potenciál. Následně sestavíme čtyři vybraná témata a titulky, které vystihují (zrcadlí) běžný obsah zpravodajství. S výstupy z diskuse budou žáci dále pracovat. Za domácí úkol se pokusí najít k těmto výstupům typově podobnou reálně existující zprávu, která se objevila v poslední době v masmédiích. Výsledky svého hledání přinesou na další hodinu, kde se budou zprávy dále analyzovat. Cílem tohoto úkolu je do další hodiny upevnit u studentů povědomí o existenci jisté obecnější povahy jednotlivých zpráv, která umožňuje mimo jiné získat si odstup od produkce masmédií.

Cílem naší redakční činnosti bylo ukázat si, jakým způsobem může docházet k volbě témat, které se objevují ve zpravodajství. Samotná volba toho, kdo zprávy vyrábí a publikuje ovlivňuje to, co se dozvídáme o světě. Roli hraje povaha média (zpravodajský deník, komerční televize, zájmy osob ve zpravodajství, levicová/pravicová orientace média apod.), Co je psáno není nikdy dáno, ale otištěný/odprezentovaný obsah se vždy nějakým způsobem předtím filtruje, prochází sítím.

Tvůrci zpravodajství jsou vždy lidé, kteří se nám nějak snaží převyprávět tuzemské i zahraniční dění a zaplnit prostor novin/televizních zpráv určitým způsobem. Je proto potřeba si nejen vybírat kvalitní zprávy z důvěryhodných kanálů, ale počítat s tím, že některé typy zpráv se objevují častěji než jiné, protože o jejich témata se někdo více zajímá nebo je to pro někoho žádoucí. Poptávka obyvatel po nějakém tématu navíc často způsobí, že se o něm bude v danou dobu více psát/mluvit, dokud se téma nevyčerpá nebo dokud nepříjde na řadu téma jiné (před koronavirovou krizí byla populárním tématem například uprchlická krize). Zároveň je potřeba si uvědomit, že způsob, jakým se u nás dění ve světě prezentuje odpovídá taky do velké míry našim zvyklostem, standardům, stereotypům, v nichž žijeme a které stěží vnímáme.

5. Pátá část

Pokračování výkladu + brainstorming

Jak tedy zajistit, aby se k lidem dostávaly informace a zprávy, o dění ve světě, v původní nezkrácené podobě? Je třeba si objasnit pojmy žurnalistika a také masmédia.

Získávání a předávání informací se všemi jejími záludnostmi je podstatou žurnalistické profese. Práce žurnalistů se našich životů dotýká intenzivněji, než bychom mohli třeba předpokládat. Nejen získávání informací, ale i jejich následné využívání a nakládání s nimi a šíření formuje (i deformuje) náš dennodenní život.

Co je tedy podstatou žurnalistické profese, kdo je to žurnalista?

(prostor pro studenty)

Žurnalistika se chápe jako činnost lidí, kteří se věnují sběru, ověřování, výběru, zpracování a šíření zpráv, komentářů a zábavných sdělení hromadnými sdělovacími prostředky a mají to přitom za své hlavní nebo vedlejší zaměstnání. Žurnalistika pochází z francouzštiny, ze slova le jour – den. Žurnalisté pracují jako stálí či externí pracovníci především pro tisk, rozhlas, agentury či tiskové služby. Obecně je však jednoduše můžeme označit za osoby, které se podílí na šíření informací, názorů, ale i zábavy v masových médiích.

Dalším termínem, který si dnes vysvětlíme, budou již zmíněná masová média. Termín masová média či masmédia je totožný s pojmy „hromadné sdělovací prostředky“ či „prostředky masové komunikace.“ Masmédia jsou prostředníky, díky nimž dochází k masové komunikaci – tedy k přenosu informací směrem k „masám“ (k velkému počtu lidí, k širší veřejnosti). Médium označuje nějakého zprostředkovatele, prostředníka, díky němuž se k nám zprávy šíří (tisk, rozhlas, televize). Příkladem může být každodenní večerní zpravodajský pořad v hlavním vysílacím čase (19-20 hodina), který má stabilně velkou sledovanost (kolem 40% diváků cílové skupiny). Večerní zprávy představují proto pro dané médium účinný způsob informování o současném dění směrem k občanům – klíčové je, že za pomoci technologie zasáhne v krátkém čase obrovské množství lidí.

Výzvou žurnalistické profese, která zasahuje takovou masu lidí, je přinášet informace pravdivé, objektivní a tudíž nezkrácené. Nyní se dostáváme k předešlé otázce: Jak zajistit, aby se k lidem dostávaly informace a zprávy, o dění ve světě, v původní, co nejvíce objektivní, nezkrácené podobě? Jakými prostředky toho lze dosáhnout a lze to vůbec?

(následovat bude brainstorming)

(odpověď na otázku) V první řadě je potřeba získat pravdivé, ověřené údaje nebo poznatky o tom, co se stalo, tedy fakta (jak už jsem říkala, slovo označující objektivní obsah – tedy to co je dáno, jak se věci ve skutečnosti mají). Pokud máme fakta o určité události, je potřeba tuto událost zaznamenat tak, jak se opravdu stala, tedy objektivně, ať už jde o dění ve sněmovně nebo ve válce.

Velmi důležitým pojmem je proto pro nás objektivita. Objektivitou chápeme správné popsání skutečnosti, tedy vypočtení reality takovým způsobem, jaká opravdu je. V obdobném významu můžeme používat také „objektivnost“ – to znamená věcnost, nezávislost objektu (např. události) na tom, kdo ji popisuje.

V případě zpravodajství se jedná o pravdivé vyličení toho, co se odehrává nebo odehrálo. Pokud o nějaké události mluvíme a chceme ji někomu sdělit tak, aby byla objektivní, měli bychom o ní mluvit jednoduše a věcně (nestranně). To znamená popsat, co se stalo bez přehánění, emocí. Neměli bychom přidávat také vlastní názory a domněnky, propagovat své postoje a zájmy (tedy subjektivní obsah).

Termíny objektivní/subjektivní hrají důležitou úlohu například při rozlišování zpravodajství a publicistiky. Většina lidí nedokáže totiž odlišit tato dvě odvětví žurnalistiky, tedy odvětví tvorby a podávání informací. Zatímco zpravodajství se z principu snaží podávat objektivní obraz reality, publicistika si může při prezentaci zpráv dovolit představovat i subjektivní názor autora (např. moderátora) na vybrané téma.

Je potřeba si znovu připomenout, že při tvorbě zpravodajství je určitá událost vždy „převyprávěna“ nějakým jedincem či skupinou (reportérem, zpravodajem, redakcí, vydavatelstvím). Toto převyprávění pozměňuje zprávu. Někdy je taková zpráva pozměněna tak, aby například byla přitažlivá pro určitou skupinu lidí, nebo naopak, aby někoho jiného poškodila (například v době voleb). Ačkoliv se zpravodajské kanály snaží z principu podávat objektivní obraz reality, ne vždy, a ne všude se tak děje.

Nemusíme chodit daleko. Stačí si pustit hlavní zpravodajský pořad ve večerních hodinách na komerční televizi a na veřejnoprávní televizi, rozdíl zaznamená pravděpodobně každý z nás.

Co by vás napadlo jako první? Zkuste vymyslet několik rozdílů a podělte se.

(prostor pro odpovědi)

Jisté rozdíly však můžeme zaznamenat i v případě, že srovnáme večerní zpravodajství na české veřejnoprávní televizi a zahraniční zpravodajství, německé, či francouzské (např. anglicky vysílající France 24). To, co vnímáme jako standard v české mediální sféře nemusí být standardem v zahraničí.

6. část

Nyní se dostáváme k tématu, které bylo předmětem Vaší domácí přípravy [Příloha 2]. Tím tématem byly zprávy a jejich hodnota, dále hlavní rysy zprávy, kvalita, důležitost a opodstatněnost zprávy. V textu šlo především o to pochopit, proč se nějaké dění do zpravodajství dostane a jiné ne. Šlo tedy o zdůvodnění, proč určité dění do zpravodajství začlenit, zatímco jiné zavrhnout. Důvody, proč se nějaké události dostanou k veřejnosti a jiné ne, spočívají na určitých rysech zprávy.

Jak se vám text četl? Proč myslíte, že jsem Vám vybrala zrovna tento text?

Úkolem studentů bylo přečíst si doma kapitulu s názvem „Hodnota zprávy“ (s. 118-124) z knihy Základy masové komunikace od Michaela Kunczika. Příprava, kterou odevzdávali, měla tři části:

- A) Nejprve měli studenti podtrhat důležité pasáže
- B) Dále napsat jejich shrnutí v krátkém textu vlastními slovy
- C) Poté měli uvést konkrétní příklady ze zpravodajství k bodům F2 – F12
- D) Naposledy si měli označit pasáže, které jim přišly nesrozumitelné, případně neadekvátní, s nimiž i nesusouhlasili

Zde se mimo jiné pokouším zjistit snahu, schopnost a míru porozumění odbornému textu. Pomůže mi také zjistit, jak těžký text mohu zařadit a jakou obtížnost připravit na některou z následujících hodin

Pokračování výkladu – závěrečné slovo

Text Michaela Kunczika je skvělou ukázkou toho, že ačkoliv se zpravodajská média snaží být z principu objektivní, nemusí přinášet pravdivý obraz skutečnosti, tedy toho, co se děje v tuzemsku nebo ve světě. Výběr témat, která se dostanou do zpravodajství, určuje do značné míry poptávka lidí, kteří je vyhledávají, sledují, čtou, poslouchají (diváci, čtenáři, posluchači). Zpravodajství se totiž do určité míry přizpůsobuje svým konzumentům – divákům, čtenářům, posluchačům.

Přesto je to zdroj informací nesmírně cenný. Je potřeba si uvědomit, že navzdory tomu, jakým způsobem se zpravodajství může snažit výběrem svých témat snažit vlichotit divákovi, posluchači nebo čtenáři (aby je sledoval), není nakládání zpravodajce s informacemi libovolné. Zpravodajské kanály si zpravidla zakládají na tom, že předávají informace pravdivé, objektivní a ověřené. V zemích s demokratickou formou vlády na západ od nás je například běžné, že se za nepravdivou informaci daný zpravodajský kanál omluví (naposledy jsem zaznamenala např. u BBC a CNN). Každou (pro nás zajímavou) událost si člověk NEmůže ověřit na vlastní oči. Je potřeba se mít na koho spolehnout, pokud jde o zdroj informací. Z toho důvodu je nesmírně důležité vybírat si kvalitní zdroje, kterým můžeme důvěřovat. Pokud takovýchto zdrojů informací máme vícero, tím lépe, můžeme se o ně opírat.

Pokud jsme si řekli, že principem zpravodajství je podávat informace co nejvíce objektivní, jak si na druhou stranu představíte zdroje informací, které takové NEjsou. Jak si představit zdroje informací, kde hlavní roli hraje subjekt, který zpravidla nepodléhá žádnému mechanismu kontroly prezentovaných informací?

Snahou je navést žáky na správnou odpověď: sociální sítě, blogy, youtube kanály.

Jak tedy mohou být směrodatné blogy nebo sociální sítě, jejichž obsah nikdo nekontroluje, neověřuje? Sociální sítě bychom měli chápat jako protipól zdrojů informací snažících se o objektivizaci. Je známou věcí, že ať už zastáváte jakýkoliv názor, někde na internetu pro něj vždy naleznete podporu. Je nanejvýš pravděpodobné, že to, co se líbí nám, co zastáváme – napadlo před námi i po nás další desítky, stovky, tisíce lidí. Někteří z nich se takovýmto postojem vždy rádi pochlubí na internetu, stačí jen hledat. Budou existovat internetové stránky, facebookové/twitterové/instagramové účty a komentáře pod nimi plné argumentů a „ověřených“ informací, „vědeckých“ výzkumů a jiných „faktů.“ Ty budou tvrdit, že žijeme například pod nadvládou ještěřů s lidskou podobou.

Konspiračním teoriím se budeme věnovat v jedné z následujících hodin, protože je to téma bohaté a nanejvýš aktuální. V tuto chvíli nám posloužili konspirační teorie jako příklad informací, které se na internetu množí a šíří, aniž by procházeli jakoukoliv kontrolou, ověřováním obsahu a podobně. Tvoří proto společně s nejrůznějšími blogy, profily, účty, a sociálními sítěmi obecně protiklad zpravodajství.

Obě strany si přejí jistě diváky, čtenáře, posluchače. Panuje mezi nimi ale obrovský rozdíl. Zpravodajství má být zrcadlem reality, skutečnosti. Být objektivní – je podstatou samotného zpravodajství, a tedy i žurnalistiky.

Závěrečná aktivita

1. Na závěr hodiny si zapište tři nové informace, které si odnášíte z této hodiny a které vám pomohly v porozumění tématu.
2. Poznamenejte si, co by vás k danému tématu případně ještě zajímalo
3. Uveďte nějaký příklad konspirační teorie

Splnění didaktických cílů

Popsané téma bude předmětem testování společně s dalšími tématy mediální výchovy.

Zároveň bych ráda, aby žáci vypracovali esej (1-2 strany) na téma: Jaký je rozdíl v informacích získávaných na sociálních sítích a informacích čerpaných z publicistiky? Studenti se tak vrátí k pojmu informace a publicistika, o nichž si rozšíří znalosti. Budu požadovat, aby vycházeli ze záznamů a materiálů z hodiny + aby si sami vyhledali další, doplňující informace. Cílem je rozšířit povědomí o rozmanitém původu informací, jejich odlišné objektivitě a vůbec odlišné kvalitativní hodnotě.

Poznámky

Zdrojem pro výklad byla literatura:

Kunczik, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995.

Liessmann, K. P. *Teorie nevzdělanosti*. Praha: Academia, 2009.

Příloha 1

Seriál přátelé – série 4, epizoda 3 (Upoutaný Chandler); na hodinu nosím stažené na flash disku v podporovaném formátu.

Příloha 2

Text domácí přípravy – kapitola „Hodnota zprávy“ Michaela Kunczika z jeho knihy Základy masové komunikace, s. 118-124.